

Roll No. ....

Total No. of Pages : 3

Total No. of Questions : 7

पूर्वमध्यमा प्रथमखण्ड

विषय कोड : 510

योगविज्ञानम् (समाधिपाद)

चतुर्थ-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 50

निर्देशः—सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. उचितं विकल्पं चित्वा लिखत — 5
- (1) प्रमाणं किं .....।
- (अ) अवस्था (ब) वृत्तिः
(स) क्लेशः (द) विक्षेपः
- (2) चित्तवृत्तिनिरोधस्य उपायाः सन्ति —
- (अ) अभ्यास-वैराग्यौ (ब) क्रियायोगः
(स) अष्टांगयोगः (द) कोऽपि न
- (3) वैराग्यस्य भेदाः सन्ति —
- (अ) पञ्च (ब) चत्वारः
(स) त्रयः (द) द्वौ
- (4) अन्तरायस्य वर्णनं पादे अस्ति —
- (अ) समाधिपादे (ब) साधनपादे
(स) विभूतिपादे (द) कैवल्यपादे
- (5) ईश्वरलक्षणस्य सूत्रमस्ति —
- (अ) द्वादश (12) (ब) विंशतिः (20)
(स) चतुर्विंशतिः (24) (द) पञ्चाशत् (50)

2. रिक्तस्थानानां पूर्तिं कुरुत -

- (i) भवप्रत्ययो ..... ।
- (ii) तत्र ..... सर्वज्ञबीजम् ।
- (iii) .....वा प्राणस्य ।
- (iv) .....तत्र प्रज्ञा ।
- (v) सूक्ष्मविषयत्वं ..... ।

3. सत्यम्-असत्यं वा इति लिखत -

5

- (i) ईश्वरे सर्वज्ञतायाः बीजम् अतिशय रहित अस्ति ।
- (ii) समाधिपादस्य द्वितीय सूत्रम् "अथयोगानुशासनम्" अस्ति ।
- (iii) अभाव ज्ञानस्य अवलम्बन करणस्य निद्रावृत्तिः वर्तते ।
- (iv) चतस्तः समापत्तयः निर्बीज समाधि अस्ति ।
- (v) प्रमाणवृत्तयः पञ्चधाः भवन्ति ।

4. अधोलिखितानां युग्म मेलनं कुरुत -

5

(i) अभ्यास-वैराग्यौ	(क) मूढ-क्षिप्त-विक्षिप्त-एकाग्र निरोधाः
(ii) चित्तस्य अवस्था	(ख) चित्तवृत्तिनिरोधाः
(iii) सह-विक्षेपः	(ग) वशीकार संज्ञा
(iv) सम्प्रज्ञातः	(घ) दुःख, दौर्मनस्य, अङ्गमेजयत्वं श्वास-प्रश्वासः
(v) अपरवैराग्यम्	(ङ) वितर्क-विचार-आनन्द अस्मिताः

5. एकपदेन उत्तरं लिखत -

5

- (i) योगलक्षणस्य सूत्रं लिखत ।
- (ii) चित्तस्य कति अवस्थाः भवन्ति ?
- (iii) योगसूत्रस्य रचनाकारः कः ?
- (iv) क्लेशकर्मविपाक आशयेभ्यः रहितं कः अस्ति ?
- (v) अन्तराः कति भवन्ति ?

6. लघूत्तरीय प्रश्नाः —

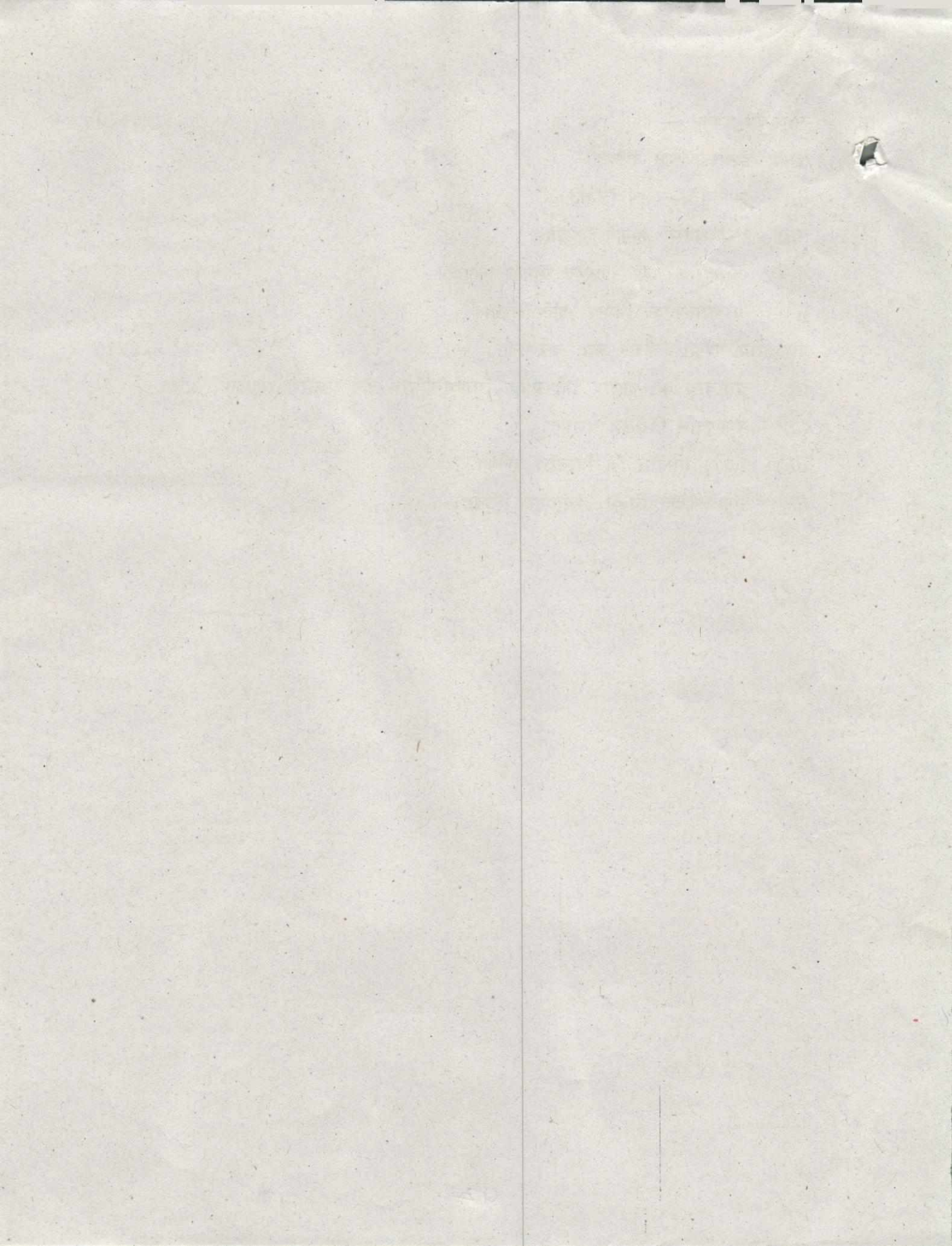
2×5=10

- (i) ईश्वरप्रणिधानं वर्णयत।
- (ii) स्मृतिवृत्तेः लक्षणं लिखत।
- (iii) सहविक्षेपस्य नामानि लिखत।
- (iv) विघ्नदूरीकरणस्य उपायस्य सूत्राणि लिखत।
- (v) अभ्यासस्य कोऽभिप्रायः इति लिखत।

7. दीर्घोत्तरीय प्रश्नाः (केचन त्रयः करणीयाः) —

5×3=15

- (i) वैराग्यस्य कः आशय इति ज्ञात्वा चित्तवृत्तिनिरोध केन प्रकारेण सहायकः अस्ति ?
- (ii) प्रमाणवृत्तिं विस्तरेण वर्णयत।
- (iii) सबीज समाधिः किं विस्तरेण वर्णयत ?
- (iv) समाधिपादात् चित्त्वा दशसूत्राणि लिखत।

पूर्वमध्यमा प्रथमखण्ड

विषय कोड : 510

योगविज्ञानम् (समाधिपाद)

चतुर्थ-प्रश्नपत्रम्

समय : 3 घण्टे

पूर्णांक : 50

निर्देशः—सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः।

1. उचितं विकल्पं चित्वा लिखत — 5
- (1) प्रमाणं किं .....।
- (अ) अवस्था (ब) वृत्तिः
(स) क्लेशः (द) विक्षेपः
- (2) चित्तवृत्तिनिरोधस्य उपायाः सन्ति —
- (अ) अभ्यास-वैराग्यौ (ब) क्रियायोगः
(स) अष्टांगयोगः (द) कोऽपि न
- (3) वैराग्यस्य भेदाः सन्ति —
- (अ) पञ्च (ब) चत्वारः
(स) त्रयः (द) द्वौ
- (4) अन्तरायस्य वर्णनं पादे अस्ति —
- (अ) समाधिपादे (ब) साधनपादे
(स) विभूतिपादे (द) कैवल्यपादे
- (5) ईश्वरलक्षणस्य सूत्रमस्ति —
- (अ) द्वादश (12) (ब) विंशतिः (20)
(स) चतुर्विंशतिः (24) (द) पञ्चाशत् (50)

2. रिक्तस्थानानां पूर्तिं कुरुत -

- (i) भवप्रत्ययो ..... ।
- (ii) तत्र ..... सर्वज्ञबीजम् ।
- (iii) ..... वा प्राणस्य ।
- (iv) ..... तत्र प्रज्ञा ।
- (v) सूक्ष्मविषयत्वं ..... ।

3. सत्यम्-असत्यं वा इति लिखत -

- (i) ईश्वरे सर्वज्ञतायाः बीजम् अतिशय रहित अस्ति ।
- (ii) समाधिपादस्य द्वितीय सूत्रम् "अथयोगानुशासनम्" अस्ति ।
- (iii) अभाव ज्ञानस्य अवलम्बन करणस्य निद्रावृत्तिः वर्तते ।
- (iv) चतस्तः समापत्तयः निर्बीज समाधि अस्ति ।
- (v) प्रमाणवृत्तयः पञ्चधाः भवन्ति ।

4. अधोलिखितानां युग्म मेलनं कुरुत -

(i) अभ्यास-वैराग्यौ	(क) मूढ-क्षिप्त-विक्षिप्त-एकाग्र निरोधाः
(ii) चित्तस्य अवस्था	(ख) चित्तवृत्तिनिरोधाः
(iii) सह-विक्षेपः	(ग) वशीकार संज्ञा
(iv) सम्प्रज्ञातः	(घ) दुःख, दौर्मनस्य, अङ्गमेजयत्वं श्वास-प्रश्वासः
(v) अपरवैराग्यम्	(ङ) वितर्क-विचार-आनन्द अस्मिताः

5. एकपदेन उत्तरं लिखत -

- (i) योगलक्षणस्य सूत्रं लिखत ।
- (ii) चित्तस्य कति अवस्थाः भवन्ति ?
- (iii) योगसूत्रस्य रचनाकारः कः ?
- (iv) क्लेशकर्मविपाक आशयेभ्यः रहितं कः अस्ति ?
- (v) अन्तराः कति भवन्ति ?

6.

लघूत्तरीय प्रश्नाः -

2×5=10

- (i) ईश्वरप्रणिधानं वर्णयत।
- (ii) स्मृतिवृत्तेः लक्षणं लिखत।
- (iii) सहविक्षेपस्य नामानि लिखत।
- (iv) विघ्नदूरीकरणस्य उपायस्य सूत्राणि लिखत।
- (v) अभ्यासस्य कोऽभिप्रायः इति लिखत।

7.

दीर्घोत्तरीय प्रश्नाः (केचन त्रयः करणीयाः) -

5×3=15

- (i) वैराग्यस्य कः आशय इति ज्ञात्वा चित्तवृत्तिनिरोध केन प्रकारेण सहायकः अस्ति ?
- (ii) प्रमाणवृत्तिं विस्तरेण वर्णयत।
- (iii) सबीज समाधिः किं विस्तरेण वर्णयत ?
- (iv) समाधिपादात् चित्त्वा दशसूत्राणि लिखत।

